

Obchodní činnosti

Ing. Miluše Hluchníková, CSc.
katedra marketingu a obchodu
A 202, tel. 596992174
e-mail: miluse.hluchnikova@vsb.cz

Cíl předmětu

- Pochopit význam, úlohu a místo obchodu v lidské činnosti,
- Seznámit se s druhy a typy obchodní činnosti
- Vymežit dvě neoddělitelné součásti obchodní činnosti – nákup a prodej, jejich úlohu v podnikové činnosti
- Charakterizovat objekty a subjekty obchodování, postihnout jejich vzájemné vztahy a vazby
- Popsat současné trendy ve vývoji obchodu a utváření obchodně podnikatelského prostředí
- Seznámit se s procesem realizace obchodního provozu
- Popsat vlivy a subjekty spoluutvářející prostředí obchodu

Doporučená literatura

- Burstiner, I. Základy maloobchodního podnikání. Přel. L. Janečková. Praha: VICTORIA PUBLISHING, 1994. 880 s. ISBN 80-85605-55-4.
- Kotler, P. Marketing management. 10. rozšířené vyd. Přel. V. Dolanský, S. Jurnečka. Praha: Grada Publishing, 2001. 720 s. ISBN 80-247-0016-6.
- Lukoszová, X. Nákup a jeho řízení. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2004. 170 s. ISBN 80-251-0174-6.
- Lyková, J. Jak organizovat a řídit úspěšný prodej. Praha: Grada publishing, 2002, dotisk 2003. 199 s. ISBN 80-247-0205-3.
- Pražská, L., Jindra, J. Obchodní podnikání. Retail management. 2. Přepracované vyd. Praha: Management Press, 2002. 874 s. ISBN 80-7261-059-7.
- Steinová, M., Hluchníková, M., Přádka, M. E-marketing II. 1. vyd. Ostrava: VŠB-TU, 2003. 110 s. ISBN 80-248-0351-8.
- Synek, M. Manažerská ekonomika. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 1996. 456 s. ISBN 80-7169-211-5.
- Tomek, G., Tomek, J. Nákupní marketing. 1. vyd. Praha: GRADA Publishing, 1996. 176 s. ISBN 80-85623-96-X.

Podstata a charakteristika obchodu

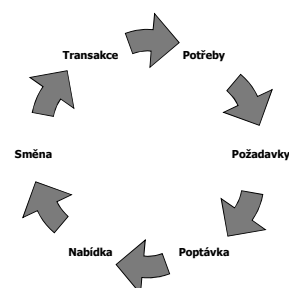
Kořeny vzniku, význam, funkce, členění

Obchod ???

Podstata vzniku obchodu

- Existence zboží výroby
- Oddělení výrobce od spotřebitele
- Existence společenské dělby práce
- Nutnost řešení vzniklých disproporcí
  - Vznik trhu
  - Existence oběhu zboží

Tržní cyklus

Oběh zboží - odvětví obchodu

Oddělení spotřebitelů od výrobců

pohyb a výměna zboží
proces **oběhu zboží**
vznik

obchodu jako samostatného **odvětví NH**

Definice směny zboží

Ph. Kotler

- „Směna je procesem změny majitele zboží v důsledku dělby práce.“
- „O dvou stranách se říká, že se účastní směny, jestliže jednají a pohybují se směrem k dohodě. Zda se směna koná závisí na tom, zda se strany dohodnou na podmínkách směny.“
- „Jestliže je dosaženo dohody, říkáme, že se uskutečňuje transakce.“

Transakce

„Transakce je základní jednotkou směny.
Transakci tvoří obchod s hodnotami mezi dvěma stranami.“

Ph. Kotler

Podmínky realizace směny

1. Musí být alespoň 2 strany
2. Každá strana má něco, co by mohlo mít hodnotu pro stranu druhou
3. Každá strana je schopna komunikace a dodání
4. Každá strana má svobodu přijmout nebo odmítnout nabídku
5. Každá strana se domnívá, že je odpovídající nebo žádoucí jednat s druhou stranou

Definice obchodníka

Ph. Kotler:

- „Obchodník je někdo, kdo hledá něco potřebného, někoho jiného a je ochoten nabídnout ve směně něco s hodnotou. Usiluje o odezvu z druhé strany, buď aby něco prodal, nebo aby cosi koupil.“
- „Obchodník může být tedy **prodávajícím** či **kupujícím**.“

Význam obchodu

- Spojovací (zprostředkovatelský) článek mezi výrobou a spotřebou
- Významná součást **distribučního systému**
- Teoreticky opodstatněnost obchodu dokládá **transakční teorie**

Význam obchodu (Shār'uv zákon)

- je dán souhrnem užitečných hodnot (služeb), které poskytuje
- nikdo ze zúčastněných je neposkytne tak dobře a hospodárně
- počet mezičlánků takový, kdy uvedené ještě platí (= podmínka pro zařazení a vyloučení obchodu jako mezičlánku)

Funkce obchodu – dle prof. Synka

Podle prof. Synka

- **Překlenovací:** místo, čas, sortiment
- **Saturační**
- **Aktivní**

Jiné vymezení funkcí

Podle L. Pražské

- Přeměna výrobního (dodavatelského) sortimentu na obchodní (odběratelský)
- Překonání místních, časových rozdílů
- Zajištění množství a kvality zboží
- Iniciativní ovlivňování výroby a poptávky
- Zajišťování racionálních zásobovacích cest
- Zajištění platební způsobilosti a včasné úhrady dodávek dodavatelům

Funkce obchodu – dle národohospodářského přínosu

- Seskupování statků
- Přizpůsobování potřebám
- Vyrovnávání rozporů trhu
- Věcná příprava zboží
- Kulturní

Konkretizace funkcí – úkoly obchodu

- Dílčí aktivity v oblasti výzkumu trhu
- Zabezpečení informačních toků
- Navázání kontaktů s potenciálními zákazníky
- Tvorba sortimentu
- Dosažení dohody o ceně
- Zajištění fyzické distribuce
- Vytváření finančních zdrojů
- Převzetí rizika

Role obchodu ve vztahu k výrobci

Působí jako:

- **distribuční filtr**
- **filtr umístění**
- **poradenský a servisní filtr**

Termín „obchod“

- Uskutečňování směny zboží prostřednictvím peněz
  - Výsledek určité činnosti zaměřené na směnu zboží
  - Spojovací článek mezi ekonomickými subjekty orientovaný na realizaci oběhových funkcí
  - Specifická ekonomická činnost
  - Odvětví hospodářství
-
- Prodejní místo

Definice obchodu

Obchod je výměna zboží (statků, výrobků a služeb) formou koupě a prodeje

V nejširším pojetí:

proces zprostředkování směny a provedení transakce.

V užším pojetí:

nákup zboží za účelem jeho dalšího prodeje bez jeho podstatné změny.

Užší pojetí obchodu – obchod jako instituce

- Zahrnuje jen tu část výměny statků mezi organizačními články hospodářství, kterou vykonávají k tomu určené specializované podniky.

Subjekty, které nakupují fyzické zboží za účelem jeho dalšího prodeje bez jeho podstatné úpravy.

(obchod spotřebním zbožím nebo zbožím pro další podnikání)

Širší pojetí obchodu – obchod jako činnost

- nákup a prodej zboží obchodními institucemi
- obchodní činnost subjektů zabývajících se výrobou,
- činnosti, při kterých se neobchoduje s hmotným zbožím, ale se službami, informacemi, energií apod.

Obchod jako odvětví

- Proces organizace a zabezpečení přemísťování zboží v čase a prostoru označujeme jako **oběh zboží**.
- Oběh má 3 stránky:
  - komerční
  - ekonomickou
  - organizační
- Výsledkem oběhu zboží je vznik **obchodu** jako samostatného **odvětví NH**.

Obchod jako odvětví

- je významným tvůrcem HDP i čistého ND
- je rozhodujícím systémem
- Je významným tvůrcem pracovních míst
- Je součástí sektoru „trhové služby“
- je účastníkem tvorby životním stylu a způsobu života
- je účastníkem životního prostředí (pozitivně i negativně)
- je tvůrcem kultury i kultivovanosti společnosti

Obchod jako odvětví NH

Podíl na vybraných ukazatelích v r. 2005:

- hrubé přidané hodnotě 14,8 %
- zaměstnanosti 18,5 %
- zaměstnanosti žen 20,1 %
- počtu podnik. subjektů 33,3 %

Členění obchodu - hlediska

- Podle **funkce v oběhu zboží**: velkoobchod, maloobchod
- **Původ kapitálu**: domácí (soukromý, státní, družstevní, komunální), zahraniční, mezinárodní
- Podle **rozlišení trhů**: vnitřní, zahraniční, mezinárodní
- Podle **právní formy**: FO, obchodní společnosti, družstva, (event. ostatní)

Členění obchodu - hlediska

- Podle **velikosti**: malý, střední, velký
- Podle potřeb **statistiky**: kategorie G OKEČ
- Podle **způsobu realizace**: klasický, elektronický
- Podle **sortimentu**, podle **formy prodeje**, podle obchodované **komodity**

OKEČ – odvětvová klasifikace ekonomických činností

- **Kategorie G – Obchod, ...**
  - **oddíl 50** – prodej, údržba a opravy motorových vozidel a prodej pohonných hmot
  - **oddíl 51** – velkoobchod a zprostředkování velkoobchodu (kromě motorových vozidel)
  - **oddíl 52** – maloobchod, opravy spotřebního zboží kromě motorových vozidel
- **Kategorie H - Pohostinství a ubytování**
- **OKEČ nahrazuje od 1.1.2008 CZ-NACE**
  - Účelnější třídění ek.činností
  - Kompatibilní s klas.ek.činností OSN ISIC
  - Závazná pro všechny členské státy v EU

Elektronický obchod e-commerce

Je součástí širšího procesu označovaného jako **e-podnikání**

Prostředí **internetu** vytváří pro rozvoj e-obchodování nové možnosti

E-obchodování e-commerce

- Výměna informací po elektronickém médiu za účelem uzavření elektronického obchodu nebo k jeho podpoře.
- Proces prodeje zboží nebo služeb vč. přípravy nebo provedení platby a výměny zákaznických informací realizovaný pomocí počítačů.

Typy e-obchodování

- na **B2B trzích** – mezi podnikatelskými subjekty, jde většinou o zavedené obchodní vztahy, mezi dodavatelem, příp. distributorem a odběratelem,
- na **B2C trzích** – mezi podnikatelským subjektem a konečným zákazníkem, jde o otevřený systém, kde cílový zákazník obvykle není předem znám.

Franchising

„Franchising je systém, ve kterém místo, aby sto drobných podnikatelů přemýšlelo o nejlepší formě podnikání, je pro ně výhodnější převzít již vymyšlenou a prověřenou formu ve franchisingovém systému“

(M.Maus – vicepresident EFA)

Vývoj franchisingu

- „La franchise“ – osvobození od daní a cla
- 17. a 18. stol.- monopolní právo:
  - vyrábět výrobky, na jejichž výrobě měl zájem stát
  - vést obchod s určitými výrobky
- později využívat ke komerčním účelům práva, která příslušela jinému

Moderní franchising

- Vznik v 19. stol. v USA (Singer)
- **Moderní franchising** - přelom 19. a 20. stol. (General Motors)
- Po r. 1950 tzv. **obchodní (podnikatelský)** franchising
- Přelom 60. a 70. let 20. stol. proniká do Evropy
- Po r. 1990 do ČR

Základní termíny

- Franchising – licence, koncese
- Franchisor – poskytovatel licence
- Franchisant – příjemce licence
- Franchisová smlouva – upravuje vzájemný vztah mezi partnery
- Franchisový soubor (balík) – souhrn práv a povinností franchisanta

Typy franchisingu

- Dle předmětu franchisingu:
  - výrobní,
  - odbytový,
  - služeb.
- Dle teritoria:
  - národní,
  - mezinárodní.
- Dle šíře provázanosti partnerů:
  - výrobkově odbytový,
  - podnikatelský - obchodní.

Prvky obchodního (podnikatelského) franchisingu

- Zahrnuje:
  - celkovou koncepci podnikání
  - založení podniku a a vyškolení pracovníků ve všech oblastech činnosti podle dané koncepce
  - trvalou pomoc a vedení

Obchodní franchising

- Je vertikální formou kooperace
- Je systém vztahů dlouhodobé spolupráce
- Je podnikatelskou strategií

Definice

L.Pražská, P.Kotler:

Franchising je smluvní vztah mezi partnery, ve kterém poskytovatel franchisingu poskytuje svou značku a právo používat předmět podnikání své společnosti, tj. poskytuje své know how, vč. systému řízení a zabezpečování služeb, a nabyvatel franchisingu se zavazuje zaplatit smluvně stanovenou odměnu a dodržovat komerční politiku poskytovatele.

• Britská franchisingová asociace:

Franchising je licenční smlouva uzavřená mezi franchisorem na straně jedné a franchisantem na straně druhé.

• Německý franchisingový svaz:

Franchising je vertikálně – kooperativně organizovaný odbytový systém právně samostatných podnikatelů na bázi smluvních dlouhodobých závazků.

Definice (Etický kodex franchisingu ČAF)

„Franchising je **marketingový systém distribuce** zboží či služeb či technologie založený na těsné a nepřetržité spolupráci mezi právně a finančně samostatnými a nezávislými stranami, kde franchisor poskytuje franchisantům právo a zároveň jim ukládá povinnost provozovat obchodní činnost v souladu s jeho koncepcí. Toto právo poskytuje za přímou či nepřímou finanční úplatu.“

Co je podstatou ?

Podstatou je vytvořit a nabízet takový **podnikatelský koncept**, který je úspěšný a je možné jej zopakovat a jako recept na podnikatelský úspěch výhodně prodat.

Společné cíle partnerů

- Oboustranný zájem o prosperitu
- Výhodnější pozice na trhu, vyšší konkurenceschopnost dosažením konkurenční výhody
- Nižší riziko a náklady na podnikání
- Reálnější finanční hospodaření a promyšlenější organizace a řízení

Financování franchisy

- Stranou **franchisanta**
- Investice do zařízení a zásob
- Vstupní poplatek (někdy i kauce)
- Průběžný poplatek
- Příspěvek na reklamu

Výhody a nevýhody

- **Pro franchisora**
- **Pro franchisanta**

Výhody

Pro franchisora:

- vytvoření vlastní struktury široké odbytové sítě, rychlejší rozšíření podílu na trhu s nižšími náklady, možnost intenzivního oslovení zákazníka,
- rozložení rizika na franchisanty,
- výhodnější financování, snížení nákladů na otevření nových prodejen,
- získání příjmů pro vývoj know-how a jednotlivých franchisingových prvků,
- výhodný nákup a snížení nákladů, odbytová jistota,
- kvalitnější kontrola prodeje výrobků a služeb,
- jednotná prezentace a propagace navenek a posílení image firmy,
- není nutno řešit personální otázky zaměstnanců,
- místní znalost trhu, možnost poskytnutí důležitých informací zákazníkům.

Nevýhody

Pro franchisanta:

- rychlý vstup na trh, možnost obstát v konkurenci i nezkušeným a začínajícím podnikatelům, dobře zavedeným firmám snížení rizika samostatnosti, větší jistota v podnikání,
- motivace – vlastní podnik, relativní nezávislost,
- předem vyzkoušená a aktualizovaná marketingová koncepce, vytvořeny, vyzkoušený a chráněný sortiment,
- předání know-how prostřednictvím vzdělávání a tréninku,
- kontakt s franchisorem, jeho rady a doporučení, ulehčení vedení podniku v oblasti účetní, daňové a úvěrové služby,
- podíl na výsledcích průzkumu trhu a pomoc při tvorbě cen,
- image velkopodniku, již zavedené a chráněné obchodní jméno a ochranná známka, společná reklama a PR,
- vyloučení problémů se zásobami a zásobováním,
- zvýšená možnost získání finančních prostředků,
- snížení konkurenčních tlaků.

Pro franchisora:

- franchisant může získat pocit větší samostatnosti a snažit se osamostatnit,
- franchisor si může z franchisanta vychovat svého budoucího konkurenta, který odešel s jeho know-how,
- nutnost neustálé kontroly, její náročnost a nižší možnosti v cizí organizaci,
- neustálý „boj“ proti tlakům franchisanta, který se snaží prosadit i prodej jiných výrobků, než jaké mu poskytuje franchisor,
- požadavek na náročný výběr franchisanta,
- nedodržování požadovaného standardu jedním franchisantem může ohrozit pověst a stabilitu celé franchisingové sítě.

Pro franchisanta:

- částečné omezení podnikatelské samostatnosti,
- závislost na franchisorovi, ztráta aktivity, složitý odchod,
- kontrola vlastní činnosti franchisorem, franchisor zná všechna data,
- povinnost odebírat výrobky, služby nebo technologie, stanovené ve franchisingové smlouvě,
- nutnost pravidelné platby franchisingových poplatků, dělení zisku,
- pomalá kapitálová návratnost,
- rozdílné priority,
- vykonávání pouze činnosti stanovené smlouvou,
- omezení prodeje podniku, předkupní právo franchisora,
- nemožnost ovlivnění případného poklesu image franchisora.

Maloobchod

Definice, funkce, typy, trendy

Definice

- Maloobchod je podnik nebo činnost zahrnující nákup od velkoobchodu nebo od výrobce a jeho prodej bez dalšího zpracování **konečnému spotřebiteli**
(L.Pražská)
- Maloobchod představuje souhrn všech činností, které souvisí s bezprostředním prodejem výrobků nebo služeb konečným spotřebitelům na jejich **osobní, nepodnikatelské užití**
(Ph.Kotler)

Funkce maloobchodu

- Nákup zboží a jeho prodej bez dalšího zpracování konečnému spotřebiteli
- Zajištění vhodné formy prodeje
- Vytváření vhodného seskupení zboží v podobě prodejního sortimentu
- Skladování
- Poskytování informací
- Poskytování doprovodných služeb
- Působení na zákazníka maloobchodním marketingovým mixem

Podle místa prodeje

- MO realizovaný **v síti prodejen**
  - Potravinářský
  - Nepotravinářský
- MO realizovaný **mimo síť prodejen**
  - Prodejní automaty
  - Přímý prodej
  - Zásilkový obchod
  - Ambulantní prodej

Podle forem prodeje

- Prodej s převážnou obsluhou zákazníka prodavačem
- Prodej, při kterém se zákazník obsluhuje převážně sám
- Prodej na objednávku

Podle rozsahu poskytovaných služeb

- Samoobslužný
- S ohraničenou nabídkou služeb
- S úplnou nabídkou služeb

Podle prodávaného sortimentu

- Specializovaný
- Despecializovaný (univerzální)
- Plnosortimentní
- Širokosortimentní
- Specializovaný
- Úzcespecializovaný

Obchodně provozní jednotky

- Organizační články, ve kterých se uskutečňuje obchodní činnost podniků
- Stanovení hlavních podstatných znaků -- **systematizace** provozních jednotek:
  - Strukturní znaky
  - Instrumentální znaky

Typy MO provozních jednotek

- Specializované prodejny
- Úzce specializované prodejny
- Smíšené prodejny
- Superety
- Supermarkety
- Hypermarkety
- Obchodní domy
- Odborné velkoobchodní prodejny
- Diskontní prodejny

Supermarket

- Samoobslužná forma prodeje
- Velikost 400 – 2500 m²
  - malé 400 – 1000 m²
  - velké 1000 – 2500 m²
- 6 – 10 tis.druhů zboží, podíl nepotravin 20 – 25 % obratu
- Nízké náklady, malé OR, vysoké obraty
- Služby
- Umístění - široké

Hypermarket

- Samoobslužná forma prodeje
- Velikost od 2500 m²
  - malé – 2500 – 5000 m²
  - velké – nad 5000 m²
- Až 60 tis.druhů zboží, potraviny a nepotraviny
  - Nepotraviny – nadpol.počet položek
  - Potraviny – plný sortiment, převažující na tržbách
- Agresivní cenová politika
- Nízké náklady
- Služby
- Lokalizace – okraj měst, reg.nákupní centra

Základní principy činnosti hypermarketů

- „No parking, no business“
- „One – stop shopping“
- „Every day low price“

Maloobchodní síť

- Uspořádaný soubor provozních jednotek maloobchodu s jejich vzájemnými vazbami vytvářenými
  - rozdílností i příbuzností sortimentního a provozního zaměření,
  - konkurencí,
  - kooperací a koordinací činnosti.

Členění MOS

- Stálá, doplňková
- Stacionární, ambulatní
- Městská, venkovská
- Primární, sekundární, terciární, kvartérní

Vývojové tendence v MO a MOS

- Nové formy MO, zkracování životního cyklu MOJ
- Velkokapacitní MOJ
- Nabídka zboží „pod jednou střechou“ samoobslužnou formou
- Koncepce „shop-in-shop“
- Diskontní orientace
- Růst prodeje bez prodejních ploch
- Růst významu technologie MO a služeb MO
- Zvyšování odbornosti a etiky prodeje

Velkoobchod

Definice, funkce, typy, trendy

Definice

- Velkoobchodem rozumíme podnik případně činnost
  - nakupující zboží,
  - ve velkém je i prodávající,
  - bez podstatné změny pro jeho **další zpracování nebo pro prodej.**

Funkce

- Zprostředkování vztahu mezi fází výroby a dalšími fázemi distribuce
- Změna úzkého výrobního sortimentu na široký sortiment obchodní
- Prodejní funkce
- Udržování pohotových zásob
- Zajištění serióznosti dodávek a jejich kvality
- Zlevnění logistických distribučních procesů
- Zajištění platební jistoty dodavatele
- Převzetí rizika
- Marketingové a poradenské funkce

Přínosy a rizika

- **Přínosy**
  - větší počet zákazníků
  - efektivnější výkon funkcí (operací) s ním spojených
  - uvolnění finančních prostředků
- **Rizika**
  - ztráta kontroly nad distribuční cestou
  - ztráta vlivu na konečnou realizaci produktu
  - růst cenové úrovně

Členění velkoobchodu

- Ve vymezení různých typů (druhů) VO se odráží zejména:
  - Předmět obchodování
  - Způsob provozování VO činnosti
  - Rozsah vykonávaných funkcí
  - Vztah k obchodovanému zboží

Podle charakteru zboží

- VO zbožím pro další zpracování
- VO spotřebním zbožím

VO spotřebním zbožím

- Podle prodávaného zboží
  - Sortimentní:
    - Plný sortiment potravin
    - Velká část nepotravin
    - Univerzální rozsah nepotravin
    - Široký sortiment potravin i nepotravin
  - Specializovaný

Podle formy činnosti

- Dodávkový
- Agenturní
- Samoobslužný
- Regálový
- Pojízdny
- Prodejní sklad
- Zásilkový

Dodávkový (skladový)

- Nejobvyklejší
- Udržuje zásoby
- Kompletuje zboží
- Expeduje zboží
- Dopravuje zboží

Agenturní VO (traťový)

- Zajišťuje a organizuje zásilky
- Neskladuje zboží
- Nerealizuje dodávky
- Přejímá na sebe vlastnictví i riziko

Provozní typy VO

- VO s úplnou nabídkou služeb
- VO s omezenými službami
- Obchodní filiálky a obchodní kanceláře výrobců a maloobchodníků

Makléři a agenti

- Nepřebírají zboží do svého vlastnictví
- Zajišťují jen některé funkce, usnadňují nákup nebo prodej
- Provádějí jen směnné operace
- Typy
  - makléř, agent výrobce, nákupní agent, komisionář, burzy, aukce, veletrhy

Trendy ve VO

- Odklon od původní výrazné specializace
- Koncentrace
- Kooperace
- Nové formy VO
- Vysoká automatizace, elektronizace, rozvoj skaldových technologií
- Prolínání VO s MO

Nákup a jeho úloha v obchodních činnostech

Východiska úspěšného nákupu

- Součást strategického rozhodování, strategické řízení i v samotném nákupu
- Existence dokonalé informační základny
- Ústřední vnější subjekt nákupu – dodavatel
- Nové požadavky na osobnost nákupce
- Uplatnění marketingových přístupů v nákupu

Nákupní strategie

- **Definice podle Synka:**
Tvorba nákupní strategie je tvůrčí proces, který zahrnuje průzkumné, analytické, predikční, rozhodovací a tvůrčí projekční aktivity, které formulují cíle, určují optimální použitelné nástroje pro jejich realizaci a požadavky na zdroje.

Nákupní strategie

Řeší následující otázky

- CO ? nakoupit
- Kdy ? nakoupit
- Kde ? nakoupit
- Jak ? nakoupit

Nákupní marketingový mix

- Informační a komunikační nákupní mix
- Výrobní nákupní mix a mix služeb
- Cenový a kontrakční mix
- Logistický a dodávkový mix

Předpoklady úspěšného nákupu

- Vymezení funkcí, cílů a úkolů útvaru nákupu
- Řešení vztahů s vnitřním a vnějším prostředím
- Používané formy a metody řídicích a hmotných procesů nákupu
- Účinnost ekonomické stimulace
- Přesná technická, ekonomická a obchodní identifikace objektů nákupu

Funkce nákupu

Efektivní zabezpečení předpokládaného průběhu základních, pomocných a obslužných **výrobních i nevýrobních procesů** surovinami, materiálem a výrobky a to v požadovaném: množství, sortimentu, kvalitě, čase a místě.

Konkretizace cílů nákupu

- Uspokojit potřebu
- Snížit náklady nákupu
- Zvýšit jakost nákupu
- Snížit riziko nákupu
- Respektovat veřejně prospěšné cíle

Úkoly nákupu

- Zjišťování budoucí předpokládané potřeby
- Zjišťování a volba optimálních zdrojů pro uspokojování potřeb
- Projednávání a uzavírání smluv, jejich trvalé sledování
- Sledování a regulace stavu zásob
- Realizace operativních zásahů
- Zajištění odpovídající kvality nakupovaných materiálů

Organizace nákupu

- Efektivní fungování materiálně technické základny
- Vytváření informačního systému
- Zabezpečování personálního, organizačního, metodického a technického rozvoje řídicích i hmotných procesů
- Aktivní servisní uskutečňování přípravy, výdeje a přísunu materiálu na místo spotřeby

- Řešení otázek:
  - Míry centralizace a decentralizace
  - Umístění útvaru nákupu v organizační struktuře

Formy nákupu

- Přímý nákup
- Leasing
- Pronájem

Objekty nákupu (výrobní podnik)

- Suroviny
- Procesní základní materiály
- Doplnkový, režijní materiál
- Komponenty, díly, polotovary
- Zařízení
- Systémy
- Služby

Nákupní rozhodovací proces (na trhu organizací)

- Vznik problému
- Identifikace charakteru potřeby
- Specifikace kupovaného produktu
- Průzkum potenciálních zdrojů nákupu
- Soustředění nabídek
- Výběr dodavatelů
- Zadání objednávek a sjednání smlouvy
- Kontrola dodávek
- Hodnocení dodavatelů

Nákupní rozhodovací proces (model Robinsona a Farise)

- Poznání problému
- Definování požadavků
- Specifikace kupovaného produktu
- Vyhledávání dodavatelů
- Hodnocení dodavatelů
- Výběr dodavatelů
- Vyřizování objednávek
- Vyhodnocení nákupu

Typy dodavatelů

- Konzervativní
- Inovační
- Malí dodavatelé
- Velcí dodavatelé

Metody volby dodavatele

- Expertní odhad
- Scoring modely
- Porovnání nabídek
- Kombinace metod

Kritéria volby dodavatele

- Spolehlivost dodávky
- Kvalita
- Způsob platby
- Cena
- Dodací lhůta
- Flexibilita dodavatele
- Přístup zaměstnanců
- Možnosti slev
- Záruky a servis aj

Prodej a jeho zajištění

Místo v činnosti podniku

- Specifická oblast podnikové činnosti
- Finální fáze podnikové činnosti – završením aktivit
- Součást obchodních činností
- Spojovací článek mezi podnikem a zákazníky

Nový model prodeje

- Podstata
  - angažovaný, interaktivní prodej
- Cíl
  - vybudování dlouhodobých vztahů se zákazníkem založených na důvěře, soustavné udržování jeho kvality
- Prostředek
  - odborné kompetence prodejců - schopnosti
    - poznat, diagnostikovat problém,
    - navrhnout odpovídající řešení,
    - poskytnout nízkou míru rizika

Vymezení obchodu

„Pokud na vztah se zákazníkem pohlížíme jako na proces, nepředstavuje konkrétní obchodování mimořádnou událost. Je pouze součástí činnosti, kterou se realizuje vztah se zákazníkem“

(K. Storbacka: Řízení vztahů se zákazníky)

Předpoklady úspěšného prodeje

- Správně zvolená **prodejní strategie**
- V jejím rámci účelné řešení **role prodejní síly**

Faktory ovlivňující roli prodejní síly v podniku

- Charakter obsluhovaných trhů
- Charakter dodávaných výrobků
- Vnitřní podmínky organizace
- Zvyklosti a očekávání zákazníků
- Stupeň využívání osobního prodeje u konkurence

Budování prodejního útvaru

- Začlenění do podnikové organizační struktury
- Typy prodejních sil
- Organizace prodejních sil

Typy prodejních sil

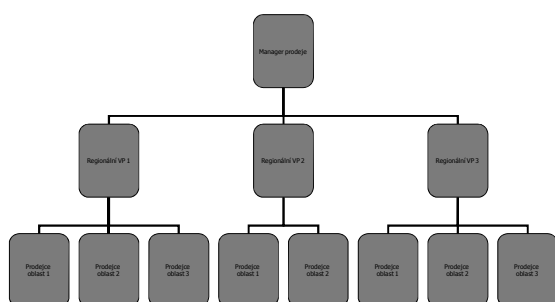
- **Vlastní**
  - vnitřní
  - v terénu
- **Smluvní** (prostředníci, zprostředkovatelé)

Volba **relace** mezi skupinami patří k nejobtížnějším oblastem managementu prodeje

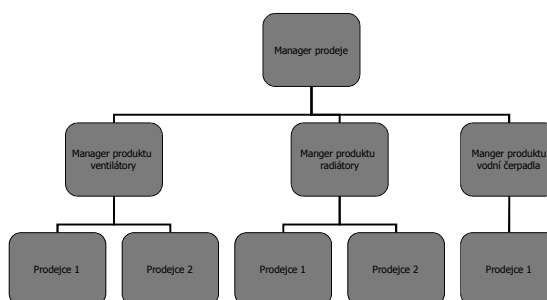
Organizace prodejních sil

- **Geografická** struktura
- **Výrobová** struktura
- **Zákaznická** struktura
  - Založená na typu trhu
  - Založená na velikosti zákazníka
  - Založená na nových/dosavadních zákaznících
- **Kombinovaná** prodejní síla
  - Určitý výrobek na určitém území
  - Určitý výrobek na určitém trhu
  - Bonita zákazníka (velcí, pravidelní, střední, ostat.)

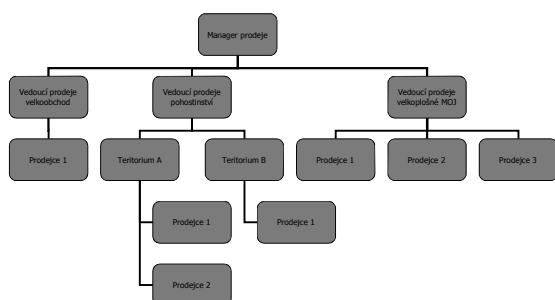
Geografická struktura

Výrobová struktura

Zákaznická struktura

Funkce útvaru prodeje

Efektivní provádění aktivit za účelem uskutečnění prodeje výrobků či služeb vč. mimopordejních aktivit s tím spojených, tj.:

- aktivit za účelem uskutečnění prodeje
- aktivit mimo samotný prodej

Konkretizace činností útvaru prodeje

1. Provádění prodeje
2. Činnosti následující po prodeji
3. Informační činnosti
4. Řídící činnosti
5. Spolupráce s ostatními útvary

Proces prodeje (Kotler)

- Vyhledávání a pozorování
- Příprava na navázání kontaktu
- Navázání kontaktu
- Prezentace a demonstrace
- Zvládnání námitek
- Uzavírání obchodu
- Péče po uskutečnění prodeje
- **Vyjednávání** – umění dohodnout podmínky vyhovující oběma stranám.....

Druhy prodejní práce

- Příjemci objednávek
  - Vnitřní příjemci objednávek
  - Prodejci – dodavatelé
  - Vnější příjemci objednávek
- Tvůrci objednávek – prodejci misionáři
- Obstaravatelé objednávek
  - Prodejci v první linii
  - Prodejci odpovědní za podporu prodeje

Typy prodejců

Lyková:

- Doručovatel zboží
- Příjemce objednávek
- Tvůrce vztahů
- Prodejní inženýr
- Tvůrce poptávky

Kotler:

- Řešitel problémů

1. Obsah činností spojených s prováděním prodeje

- Vyhledávání nových zákazníků
- Udržování vztahů se stávajícími zákazníky
- Obchodní rozhovor, uzavírání smluv
- Příjem a vyřízení objednávek
- Expedice
- Fakturace, sledování inkasa
- Řízení skladových zásob

2. Služby související s prodejem a poprodejní činnosti

- Služby doprovázející prodej
- Údržba, opravy
- Finanční a pojišťovací služby
- Vyřizování reklamací a stížností
- Průzkum trhu, získávání informací
- Technické poradenství

4. Řídící činnosti

- Plánovací
- Kontrolní
- Organizační a motivační

Plán prodeje

Je kvantitativním vyjádřením předpokládaného vývoje prodeje u jednotlivých zákazníků, ale současně i MK cílů, jichž hodlá organizace jejich prostřednictvím dosáhnout.

- Podklad pro další plánovací akty
- Východisko a součást marketingového plánu

Kontrolní činnosti

- Analýza prodejních výsledků, počtu zákazníků a jejich tržeb
- Analýza rentability (výrobků, teritorií, zákazníků, distribučních cest)
- Analýza úspěšnosti sortimentní nabídky
- Analýza efektivnosti prodejního úsilí
- Analýza struktury zákazníků
- Analýza nákupního chování, spokojenosti zákazníků, vývoje loajality zákazníků apod.

Organizační činnosti

- Stanovení počtu prodejců a jejich struktury
- Stanovení úkolů jednotlivým prodejcům
- Organizace práce prodejců
- Kontrola a hodnocení práce prodejců
- Motivace prodejců
- Výběr a výcvik prodejců

Stanovení počtu prodejců

- Metoda dle získaných tržeb a vynaložených nákladů
- Metoda pracovního zatížení
- Metoda standardu výkonu pro MOJ

Náplň práce prodejce

- Příprava prodeje
- Prodejní činnosti
- Poprodejní činnosti
- Prodejní administrativa

Výbava prodejce pro práci u zákazníka

- **Materiálně technické pomůcky**
- **Podklady a informace**

Jejich koncentrovaná podoba je obsažena v **obchodním manuálu**.

Požadavky na osobu prodejce

- **Základní schopnosti**
- **Vědomosti a znalosti**

Předmět hodnocení

- Pracovní výsledky
- Pracovní chování
- Sociální chování

Peněžní formy odměňování

- Systémy na základě **pevného platu**
- Systémy na základě **prodejních výsledků – provizní systémy**
  - procento z dosaženého obratu
  - pevná částka za jednotku
  - procento z krycího příspěvku
- **Kombinace** předchozích
- **Doplňkové** složky mzdy
  - prémie
  - odměny

Nepeněžní formy odměňování

- Materiální výhody
- Systém vzdělávání
- Prestiž organizace
- Kariérní postup
- Soutěže prodejců
- Zvláštní dovolená, firemní rekreační zařízení
- Úvěrové systémy pro zaměstnance
- aj.

Prodejní trendy

- Týmový prodej (nároky na koordinaci)
- Prodej celonárodním zákazníkům (výsledkem koncentrace kupní síly, malý počet velkých zákazníků)
- Telefonický prodej (nižší náklady na prodej)
- Přímý prodej (mimo prodejní prostory)
- Prodej prostřednictvím internetu

Současnost a vývojové trendy obchodu

Globalizace obchodu

- Globalizace obchodu je internacionalizací a dominancí obchodu vůči výrobě, realizovanou především formou koncentrace a kooperace.
- Tento proces je a bude určován objektivně zákazníkem.

Prof. Ing. Jiří Jindra, CSc.

Trendy

- Tržní dominance
- Internacionalizace
- Další trendy:
  - diverzifikace
  - akcelerace vývoje
  - elektronizace

Tržní dominance

- Znamená růst velikosti obchodních firem, které získávají na trhu dominantní postavení - dominance obchodu vůči výrobě

Procesy provázející a podporující tržní dominanci

- **Kooperace**
Společný postup dvou nebo více účastníků na trhu za účelem zlepšení jejich situace
- **Koncentrace**
Původně soustředění, shromáždění něčeho kolem středu

Procesy koncentrace

- Koncentrace **provazní**
- Koncentrace **územní - prostorová**
- Koncentrace **organizační**
  - Kapitálové propojení (vysoce integrované obchodní firmy)
  - Smluvní dohody o kooperaci (dobrovolné kooperační struktury)

Koncentrace provozní a územní - ukazatelé

- K1: průměrná velikost MOJ
– prodejní plocha / počet MOJ
- K2: průměrný počet obyvatel na MOJ
– počet obyv.oblasti / počet MOJ v oblasti
- K3: počet km oblasti připad.na MOJ
– rozloha oblasti / počet MOJ v oblasti

Vysoce integrované obchodní firmy

- Velké obchodní firmy s velkým počtem provozních jednotek představující **podnik s jedním (společným) vlastníkem a s jedním (společným) řízením**
- Kromě základní MO sítě vlastní i VO sklady, autodopravu, často i vlastní výrobní závody

Měření koncentrace

- Koncentrační koeficient
- Herfindahlův-Hirschmanův index (HHI)
- Paretova analýza

Koordinace a kooperace

- **Spontánní koordinace (kooperace)** - přirozená dělba práce, dobrovolná dělba sortimentu, časová koordinace, cenové vedení
- **Smluvní (koordinace) kooperace** – je výsledkem snah malých obchodníků sdružit se za čelem získání obdobných výhod, jakými disponují velké integrované firmy

Typy kooperačních struktur

- Vertikální organizační struktury
- Horizontální organizační struktury

Vertikální kooperace

- **Dobrovolná sdružení sledující logistický pohyb zboží**
- Založena na principu dodavatel – odběratel, na výhodách při nákupu zboží a jistotě při jeho prodeji
- Různé typy:
  - Smluvní kooperace mezi výrobcí a obchodníky
  - Obchodní aliance (nákupní centrály, dobrovolné řetězce)
  - Franchising
  - Nákupní centrály (obchodní kontory) v mezinárodním měřítku

Horizontální kooperace

- Spolupráce obchodních firem ve stejné úrovni logistického pohybu zboží v určité lokalitě s cílem zvýšit přitažlivost prodejního místa, zvýšit prodej své jednotce a snížit náklady, tj. dosáhnout vyšší efektivnost prodeje

Horizontální kooperace v MO

- **Obchodní střediska**
  - jsou výrazem formování MO sítě
  - Představují historicky přirozeně (spontánně) vzniklé centrum
- **Nákupní střediska**
  - Soubor MO jednotek, který se plánuje, postaví, řídí a vlastní jako jeden celek
  - Plánovitě vytvořené soubory objektů určených k obchodní činnosti, vč. všech průvodních služeb, budované na volných plochách

Vlastní značky

- Značky, které se hlásí ke konkrétnímu obchodnímu systému
- Její vznik, plánování, řízení i rozvoj probíhá pod kontrolou MO organizace

Horizontální kooperace ve VO

- Zaměřena na úsporu investičních a provozních nákladů soustředěním VO aktivit na společném území
  - Skladové areály
  - Industrie Park

Internacionalizace

- Rozšiřování činnosti původně lokálního fenoménu nejprve do sousedních států, později do dalších a do zámoří.
- Nejde o klasický zahraniční obchod, ale o vývoz maloobchodní činnosti, o zřizování vlastních provozních jednotek v zahraničí

Retailing – vymezení pojmu

„Mění se historicky dané pojetí zahraničního a vnitřního obchodu.....“

„Vzniká nový pojem RETAILING, což představuje velkoobchodní činnost vč. mezinárodního obchodu opřenu o vlastní MO síť. Tyto firmy nevyvážejí a nedovážejí jen zboží, ale i svou maloobchodní činnost – know-how.“

(J.Jindra)

Diversifikace

- Rozlišení, rozčlenění, rozrůžňování, rozšíření počtu
- Znamená v podstatě specializaci obchodních firem na určitý sortiment, většinou i na určitý způsob prodeje, typ prodejní jednotky, cenovou úroveň, rozsah služeb, zákaznický segment apod.
- „Úspěšný může být pouze ten, kdo se zaměří na určitý druh činnosti“

(J. Jindra)

Elektronický obchod e-commerce

- Je součástí širšího procesu označovaného jako **e-podnikání**
- Proces prodeje zboží nebo služeb vč. přípravy nebo provedení platby a výměny zákaznických informací realizovaný pomocí počítačů.

E-obchodování e-commerce

Definice APEK

- Způsob obchodování, kde komunikace a transakce mezi účastníky obchodu je prováděna formou elektronické výměny dat.

Územní analýza

Maloobchodní síť

- Uspořádaný soubor provozních jednotek maloobchodu s jejich vzájemnými vazbami vytvářenými
  - rozdílností i příbuzností sortimentního a provozního zaměření,
  - konkurencí,
  - kooperací a koordinací činnosti.

Členění MOS

- Stálá, doplňková
- Stacionární, ambulantní
- Městská, venkovská
- Primární, sekundární, terciární, kvartérní

Rozhodnutí o lokalizaci MOJ

Určení:

- kupního potenciálu lokality,
- možností konkurence jej pokrýt,
- velikosti (kapacity) dané jednotky.

Východiska úvah o umístění MOJ

- Počet a struktura zákazníků
- Spádové poměry
- Požadavky jednotlivých sortimentů na dostupnost nabídky
- Výdajové možnosti zákazníků

Kupní potenciál

Východiskem je:

- Určení zájmové oblasti
- Vyjasnění spádových poměrů
- Zjištění očekávaných výdajů

Zájmová – nákupní oblast

- Je to ta část prostředí:
  - v němž MOJ působí,
  - pro kterou zajistí nákupní podmínky,
  - kterou potřebuje k zajištění své existence.
- Její určující charakteristikou je **akční rádius**

Nákupní spád

- Představuje realizaci výdajů obyvatel MO v jiném místě než v místě bydliště
- Nákupní spád **vnější**
- Nákupní spád **vnitřní**
- Vyjadřuje se jako **saldo**

Metody územní analýzy

- Vymezení zájmové oblasti
  - Kruhová metoda
  - Metoda časových vzdáleností
  - Ekonomické metody
- Stanovení kupního potenciálu (resp.potřebných kapacit oblasti)
  - Obratová metoda
  - Metoda plošného standardu
  - Huffův pravděpodobnostní model
  - Metoda analogie
  - Metoda regresní analýzy

Kruhová metoda

- Je založena na konstrukci soustředných kružnic s poloměrem docházkové, resp. dojezdové vzdálenosti
- Nezohledňuje různé skutečnosti spojené s překonáním příslušné vzdálenosti

Kruhová metoda - algoritmus

1. Zvolíme poloměr soustředných kružnic
2. Vymezíme plochu ZO
3. Odhadneme počet potenciálních zákazníků
4. Odhadneme kupní potenciál
5. Odhadneme kvalitativní faktory

Metoda časových vzdáleností

- Zohledňuje čas nutný k překonání vzdálenosti mezi danou lokalitou a různými místy se započtením všech dopravních a cestovních překážek
- Celková ZO se tak rozdělí na zóny nepravidelného tvaru

Ekonometrické metody - zákony obchodní gravitace

Zohledňují přitažlivost a dostupnost alternativ nákupních míst

- Reillyho vzorec a jeho varianty
- Hraniční bod
- Huffův pravděpodobnostní model

Reillyho vzorec

- Dvě větší lokality si mezi sebou **rozdělují poptávku** mezilehlého menšího místa přímo úměrně určité mocnině podílu obyvatel obou lokalit a nepřímo úměrně určité mocnině podílu vzdáleností obou lokalit od mezilehlého místa

Hraniční bod

- Jde o vymezení hranice (hraničního bodu) spádové (zájmové) oblasti **místa b** vůči **místu a**
- Určení hraničních bodů ve všech směrech ke konkurenčním lokalitám umožňuje určit hranice spádové oblasti

Huffův pravděpodobnostní model

- Stanovuje **pravděpodobnost**, že zákazník z **místa i** navštíví **místo j** s ohledem na přitažlivost místa, na vzdálenost, počet míst nákupu daného zboží a parametr ochoty zákazníka překonat určitou vzdálenost

Metody stanovení kupního potenciálu

- Metoda obratová
- Metoda plošného standardu
- Metoda regresní analýzy
- Metody analogie
- Pravděpodobnostní metoda

Metoda obratová

- Vychází z
  - výhledového počtu obyvatel lokality (nákupní oblasti),
  - prognózy vývoje MO obratu (prodeje) na obyvatele (vyššího územního celku),
  - normativních hodnot využití prodejních kapacit.

Index míry realizace poptávky

- Pro stanovení předpokládaného obratu (prodeje) v dané lokalitě
- Zohledňuje vlivy působící na skutečné hodnoty obratu
- Je výsledkem odborných odhadů

Index míry realizace poptávky

$$MR = \frac{MO_{lk}}{MO'_{lk}}$$

MO_{lk} ... maloobchodní obrat (prodej) v lokalitě
 MO'_{lk} ... teoretická hodnota maloobchodního obratu (prodeje) v lokalitě, je součinem počtu obyvatel lokality a prodeje (výdajů) na obyvatele ČR ve sledovaném sortimentu
 $O_{lk} \cdot MO_{CR}$

Algoritmus pro stanovení účelné prodejní kapacity

1. Určení výhledového počtu obyvatel lokality
2. Zjištění výše výdajů na obyvatele vyššího územního celku
3. Stanovení předpokládaného obratu lokality
4. Odhad míry realizace pro lokalitu
5. Stanovení potřebné (účelné) prodejní plochy lokality
6. Zjištění skutečného rozsahu prodejních ploch
7. Stanovení potřebného (možného) přírůstku prodejních ploch (m²) v daném sortimentu

Metoda plošného standardu

- Jde o stanovení prodejních kapacit podle počtu trvale bydlících obyvatel lokality
- Je stanoven v m2 prodejní plochy na 1000 obyvatel

Index maloobchodní saturace

$$IMS_{lk} = \frac{MO_{lk}}{PP_{lk}} \quad \text{resp.} \quad \frac{MO_{lk} \cdot MR}{PP_{lk}}$$

Kde:

PP_{lk} ...prodejní plocha lokality v daném sortimentu

Metody regresní analýzy

- Využívají závislosti objemu kupního potenciálu lokality (MO obratu) nebo prodejních kapacit na řadě kvantifikovatelných faktorů

Metody analogie

- Spíše zpřesňují hodnoty stanovené pomocí ostatních metod
- Uplatňují se obdobně jako metody dotazníkové při nedostatku vstupních informací
- Optimální řešení je nalezeno na základě vývoje analogických prodejen, resp. analogie územních podmínek